

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 7. dubna 2022 ve věci č. 2338/20 – *Callamand proti Francii*

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že rozhodnutí nepřiznat stěžovatelce právo styku s dítětem její bývalé partnerky, s nímž rozvinula faktický rodinný život, představovalo porušení článku 8 Úmluvy, neboť vnitrostátní soudy při svém rozhodnutí nezohlednily její oprávněné zájmy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelka žila se svou partnerkou od roku 2012, ve svazku manželském od roku 2015. Díky umělému oplodnění se její partnerce v roce 2014 narodil syn A. Stěžovatelka, jakož i její matka o dítě denně pečovaly, a to zejména dopoledne, kdy partnerka pracovala. Vztah obou žen se v roce 2016 rozpadl a partnerka se synem opustili společnou domácnost. Manželství bylo rozvedeno v roce 2019. Stěžovatelka se v mezidobí obrátila na soud s návrhem na přiznání práva styku s dítětem. Zatímco soud prvního stupně návrhu v únoru 2017 vyhověl, odvolací soud jeho rozsudek v dubnu 2018 zrušil, když konstatoval, že styk stěžovatelky s dítětem není v jeho nejlepším zájmu. Dovolání stěžovatelky kasační soud odmítl v červnu 2019.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že nepřiznání práva styku s dítětem její bývalé partnerky, kterého v prvních dvou letech jeho života vychovávala, představuje porušení jejího práva na respektování rodinného života.

a) *K existenci rodinného života*

Soud úvodem zopakoval, že pojem rodiny zahrnuje i faktické vztahy mezi dospělým či dospělými a dítětem při absenci biologických nebo právem uznaných vazeb, pokud jsou mezi nimi skutečné osobní vazby, přičemž již dříve konstatoval, že vztah dvou žen žijících v registrovaném partnerství a dítěte, které jedna z nich počala za pomoci umělého oplodnění a vychovávala společně se svou partnerkou, představuje „rodinný život“ ve smyslu článku 8 Úmluvy (*Honner proti Francii*, č. 19511/16, rozsudek ze dne 12. listopadu 2020, § 50).

b) *Druh dotčených závazků a zásady přezkumu*

Podle Soudu bylo namíště přezkoumat stížnost pod úhlem pozitivních závazků státu spočívajících v zaručení účinného respektování rodinného života osobám v jeho jurisdikci, neboť vnitrostátní soudy nezrušily existující právo styku stěžovatelky vůči A., ale zamítly její návrh na stanovení kontaktu s dítětem (*mutatis mutandis Honner proti Francii*, cit. výše, § 53–54).

V oblasti pozitivních i negativních závazků je třeba dosáhnout spravedlivé rovnováhy mezi soupeřícími zájmy jednotlivce a společnosti jako celku. Státy však požívají určitého prostoru pro uvážení, který je obvykle značný, když mají orgány nastolit rovnováhu mezi soupeřícími soukromými a veřejnými zájmy nebo mezi různými právy chráněnými Úmluvou. Tak je tomu i v projednávané věci, jelikož v ní je dotčeno nejenom právo stěžovatelky na respektování rodinného života, ale také zásada nejlepšího zájmu dítěte a jeho práva podle článku 8, jakož i práva jeho biologické matky podle téhož ustanovení (srov. *Honner proti Francii*, cit. výše, § 55–56). Přestože zamítnutí návrhu stěžovatelky na stanovení kontaktu se synem partnerky mělo závažný dopad na její právo na respektování soukromého a rodinného života, jelikož ukončilo její vztah s dítětem, Soud připustil, že i v takových případech může být spravedlivá rovnováha nastolena, zejména pokud existují závažné důvody pro zachování nejlepšího zájmu dítěte.

Vnitrostátní soudy tak v projednávané věci byly povinny zvážit všechny protichůdné zájmy a zejména svými argumenty prokázat, že obavy týkající se nejlepšího zájmu dítěte byly natolik důležité ve srovnání se zájmem stěžovatelky udržovat s A. alespoň kontakt, že bylo oprávněné její návrh zcela zamítnout.

c) Přezkum ze strany odvolacího soudu

V projednávané věci ani odvolací, ani kasační soud výslovně nekonstatovaly, že by případ vzbuzoval jakékoli otázky stran ochrany práva na respektování soukromého a rodinného života stěžovatelky. Odvolací soud naopak zohlednil, že stěžovatelka neprokázala, že by mohla dítěti vytvořit klidné zázemí, dítě chtěla, jelikož si to přála její partnerka, a vychovávala ho jen do jeho dvou let a nechtěla s ním navázat trvalé právní vazby, jelikož nepřistoupila k jeho osvojení. Navíc partnerka usilovala o početí dítěte ještě před navázáním vztahu se stěžovatelkou. Soud však považoval za obtížné pochopit, jak tyto okolnosti mohly být rozhodující pro posouzení návrhu stěžovatelky, jímž neusilovala o vytvoření vztahu ani o sdílení rodičovských práv a povinností, ale pouze o možnost nadále čas od času vídat dítě, vůči kterému vystupovala více než dva roky jako tzv. sociální rodič. Soud se taktéž pozastavil nad tím, že odvolací soud při svém rozhodnutí sice přihlédl ke zhoršení psychického stavu dítěte, avšak neprokázal, že by se tak stalo v důsledku setkávání se stěžovatelkou.

d) Závěr

Soud tedy, na rozdíl od věci *Honner proti Francii*, nepovažoval odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu za dostatečné, neboť z něj nebylo zřejmé, zda byla situace takové povahy, aby podpořila závěr, že A. musel být chráněn před veškerým kontaktem se stěžovatelkou. Vnitrostátní soudy nenastolily spravedlivou rovnováhu mezi zájmem stěžovatelky na zachování soukromého a rodinného života na straně jedné a nejlepším zájmem A. na straně druhé, čímž porušily článek 8 Úmluvy.